

SISZÁNTÓ

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 10 kor.
Negyedévre ..... 4 "
Helyben háshoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Megjelenik minden nap, a hétfői és
ünnepek utáni napok kivételével,
Szerkesztőség és kiadóhivatali
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XVIII. évfolyam 277. szám. Nagy-Várad. Csütörtök, 1912. december 5.

Kivételes törvények.

(—a.) Kivételes állapotok kivételes intézkedéseket követelnek. A háborút senki sem tartja valami óhajtott állapotnak, még a katonaság sem. De ha egyszer a trón és haza érdeke úgy hozza magával, hogy nem lehet kitérni a háboru elől, a nemzetnek egyetlen hü fia sem fog vonakodni teljesíteni kötelességét a koronás király és a haza védelmében.

Ha eljön — adja Isten, minél később — de ha mégis eljön ez a nehéz idő, mely nagy megpróbáltatás lesz a nemzetre, kétségkívül kivételes, rendkívüli intézkedésre lesz szükség. Azt beláthatja mindenki, hogy a háborus idők követelményeit nem lehet a békés idők normáihoz, kereteihez, törvényeihez szabni.

A háborus idő még nem köszöntött be, de küszöbön áll. A szerbiai bonyodalom miatterre kell készülnie az országnak.

A kormány bizonyosan jobban be van avatva a külpolitika titkaiba, mint akár az ellenzék, akár a sajtó, akár — a szocialista szakszervezet. Ha a kormány, az osztrák kormányval egyetértőleg arra határozza el magát, hogy a háborus veszedelemre való tekintettel kivételes intézkedésekre készül s ilyen irányu javaslatokat tett a parlament asztalára, nem ok nélkül tette. Ha fenyegetőnek találja a helyzetet, kötelessége minden lehető megtenni, nehogy készületlenül találja a veszedelem az országot.

Ezeket a kivételes helyzet által parancsolt kivételes javaslatokat tárgyalta ma le a képviselőház és ugyanezeket tárgyalta az ellenpar-

lamentnek nevezett ellenzéki értekezlet is.

Sajnálatos, hogy ilyen rendkívüli helyzetben is külön külön tárgyalnak, igazán nagy kár, hogy még a közös veszedelem sem bírta együvé tereelni őket.

És még inkább sajnálatos, hogy ez a két külön tanácskozás még ilyen vitális nemzeti kérdésben is szembe helyezkedik egymással.

Pedig a dolog érdemére egyet értenek egymással. Apponyi elabrártuma is elismeri, hogy:

1. Mindazt, amit a honvédelem valódi érdeke megkíván, kicsinyes mérlegelés és habozás nélkül, meg kell adnunk.

2. Ebben a kérdésben egy hajszállal sem állunk a kormány mögött.

3. Ha és amiben kivételes intézkedések igazán kellenek, készségesen járulunk hozzá az ilyen intézkedéseknek helyes, kívánatos és az alkotmányos rendet tönkre nem tevő létesítéséhez.

4. Helyeseknek és szükségesnek tartjuk:

a) hogy a büntető törvénynek a hadi érdekeket védő rendelkezéseit háboru idejére szigorítják;

b) hogy az agitatorius népmozgalmakat szűk korlátok közé szorítják;

c) hogy a külpolitikailag gyanus személyek tömeges fegyvertartását hely és idő tekintetében korlátozzák;

d) hogy a közigazgatás gyors menetét és a közzolgálati engedelmességét a veszélyes idő tartamára biztosítják;

e) hogy a véderő igénybe vegye a nem hadköteles és nem is népfelkelő, de munkára mégis alkal-

mas állampolgárok testi szolgálatait;

f) helyes, hogy a háborus idők gyors kivételes bünvádi eljárást kívánunk létesíteni a haderőt veszélyeztető deliktumok büntetésére;

g) helyesek azok a rendőri intézkedések, amelyek a gyanus egyének kitiltása iránt rendelkeznek.

Ennél többet pedig a kormánynak a képviselőházban ma elfogadott javaslatai sem kívánunk. És az ellenzéki értekezlet mégis szembe helyezkedik azokkal, sőt országos veszedelemnek tekinti azokat.

Mi hát ennek az oka és magyarázata?

Az, hogy az ellenzéki értekezlet meggyanusítja a kormányt, hogy nemcsak háborus veszedelem idején akar e rendkívüli felhatalmazással élni, hanem máskor. Egyesek egész cinikusan megmondják és megírják, hogy a kormány csinál egy kis hadikészülődést és rendez mellette választást és él a törvényes felhatalmazással elnyomva a sajtószabadságot és egyleti és gyülekezési szabadságot.

Hát ilyesmi feltételezéséhez már nemcsak rosszakarat kell, hanem — enyhén szólva — értelemhiány is.

Mert hiszen itt van a javaslatokban, hogy a kivételes felhatalmazás igénybe vétele csak háborus veszedelem idején lehetséges. Ennek a megállapítása pedig tudvalevőleg nem függ a kormány kénye-kedvétől.

Azt is mindenki tudja, hogy a háborus előkészületekhez sok minden kell. A többi közt temérdek millió pénz és temérdek katonaság. Ezek közül egyiket sem lehet csak

Linoleum
és szőnyeg ház.
HAAS LIPÓT

szövet-szőnyeg
és
Linoleum-szőnyeg
gyári raktár.
A Monarchia legolcsóbb árai. Dús választék.

GYÁRI RAKTÁR: Nagyvárad, Rákóczi-ut 5.
Telefon 463. sz. Telefon 463. sz.

RAKTÁRAK:
BUDAPEST
NAGYVÁRAD
DEBRECEN
KOLOZSVAR
TEMESVÁR
CSERNOWITZ
SALZBURG

PÁRIS
WIEN
LEMBERG
TRIEST
FIUME
LINZ
GYOR

ügy előráncigálni akármelyik perében a kormány kortespolitikája kedvéért.

És ha csakugyan van e javaslatokban olyan kifejezés, ami latitudót, szabadabb magyarázatot enged meg, akkor nem az a képviselők kötelessége, hogy külön konventikulumban és a nemzethez intézendő manifesztumban mutassanak erre és evvel lázítsák a hatalom ellen a könnyen izgatható népet, hanem tessék ott lenni, ahol a törvényeket hozzák és ott adni elő aggodalmaikat és indítványait.

Nagy baja a magyarnak, hogy a nagy veszedelem idején szállja meg a pártoskodás szelleme. Sokszor ismétlődik ez történelmünkben, még sem akarunk tanulni belőle.

A szerb bonyodalom.

Szerbia hivatalosan adja közre, hogy nem akar háborút és szeretné, ha európai konferencia döntene a vitás kérdésekben.

Németország tovább folytatja a békepolitikáját. A kancellár beszéde után — amellyel behatóan foglalkozik a világsajtó — a „Köln. Ztg.”-ján nyíltan kérdezi Oroszországot, mit akar, békét vagy pedig háborút?

Békés hang.

Belgrád, december 4.

A kormány organuma, a „Samopravda”, a többek közt a következőket közli:

Szerbia semmiesetre sem akar albán

területen keresztül korridort a tengerhez és nagyon sajnálandó, hogy erre vonatkozólag hamis hírek terjedtek el. Mi nem vagyunk békezavarók és készek vagyunk vitás kérdéseinkben a döntést a hágai békekonferencia vagy a nagyhatalmak elé terjeszteni.

A monarchia tárgyal Törökországgal.

Konstantinápoly, dec. 4.

Az Ikdam jelentése szerint állítólag tárgyalások folynak Ausztria-Magyarország, Románia és Törökország között. Ozman Niazim pasa és Conrad hadseregfelügyelő látogatásai Károly királynál már a tárgyalások bevezetői voltak.

A konstantinápolyi tudósító még azt teszi hozzá az Ikdam jelentéséhez, hogy e tárgyalások célja az, hogy az Ausztria-Magyarország és Románia között fennálló katonai megegyezést Törökországra is kiterjesszék.

A nagykövetek összejövetele.

Bécs, dec. 4.

A nagyköveti reunionról szóló angol javaslatot ma kapta meg a külügyi hivatal, amely mindenekelőtt behatóan meg fogja vizsgálni tartalmát és ha nem talál benne olyasmit, a mi Ausztria és Magyarország érdekeit sérthetné, valószínűleg hozzá is fog járulni a londoni kabinet javaslatához. A tárgyalás színhelye még nincs megállapítva, de valószínű, hogy a hatalmak válasza Londonra fog esni. Bizalmas értesülésem van arról, hogy eredetileg Párisra gondoltak, de ezt a tervet az ottani orosz nagykövetre Izvolszkira való tekintettel elejtették. A mi a fegyverszünetet illeti, ennek megkötéséről külügyi hivatalunk eddig még nem kapott hivatalos értesítést.

FEGYVERSZÜNET.

A szövetséges államok közül hárman aláírták a fegyverszünetet. Bulgária, Szerbia és Montenegro képviselője aláírták, ellenben Görögország képviselője nem írta alá. Ugy látszik még elakarja foglalni Janinát és biztosítani magának Szalonikit, ami miatt még Bulgáriával is meggyülik a baja.

Valószínű, hogy a fegyverszünetet végleges béke követi.

A háborúról szóló tudósításaink a következők:

Intés a portának.

Konstantinápoly, dec. 4.

Egy jól informált török nagykövet figyelmeztette a portát, hogy legyen óvatos a bolgárokkal szemben s különösen azt ajánlotta, hogy a Dardanellák megvédelmezésére tegye meg a szükséges intézkedéseket.

A portának pénz kell.

Konstantinápoly, dec. 4.

A porta Olaszországgal arról tárgyal, hogy a Tripoliszért járó évi kárpótlási részeket egy összegben fizesse ki.

A dicsekvő Montenegro.

Antivári, dec. 4.

A montenegrói haretéren tegnapig nyugalom volt. Martinovics tábornok esapataival Méduából visszaérkezett, hogy a Tarabos körül lévő csapatokat erősítse. Kilátás van arra, hogy Skutari néhány nap múlva megadja magát. A törökök hétfőn este kitértek a Sirokagora hegycsucs ellen s puskával és golyószóróval igyekeztek elvesztett hadállásukat visszafoglalni, de a montenegróiak előbbi hadállásaik mögé visszavetették őket.

BABAKIÁLLÍTÁS ÉS GYERMEKJÁTÉK KIÁLLÍTÁS A MEGYEHÁYÁN.

Valami sajátosan finom és kedves művészi hangulat kapja meg az embert, amikor belép a megyeházi baba- és gyermekjáték-kiállításra. Ki gondolta volna, hogy az egyszerű élettelen, hideg babák és gyermekjátékok helyett ennyi életet, színt, mozgást, gyermeki kedvességet, fantáziát, szépséget, találékonyságot és igen, művészetet fogunk találni a vármegyeház nagytermében?

Elképzelem, hogy milyen szemekkel fognak itt végig nézni a gyermekek... Az ő világuk elevenedett meg a kiállításon, amelyik ott élt a mesékben és beférkőzött már a lelkükbe, Hófehérkének, Tündér Ilonának bájos mesevilága tárul a szemek elé, másutt meg ott vannak az életnek bájos jelenetei és az emberek, akikkel találkozunk, tünnek elébük, miniatűr kiállításban, úgy amint ők, a kicsik látják és elképzelik, amikor mindent-mindent figyelő szemekkel,

csodálkozva, topognak körülöttünk és ezerféle kérdéssel halmoznak el bennünket, amelyekre alig-alig tudunk felelni...

Gyermekek és nagyok mind-mind egyforma gyönyörűséggel fogják végignézni ezt a káprázatosan szép, bájos babavilágot...

De beszéljenek maguk a kiállított dolgok. Menjünk sorra, mert szinte lehetetlenség, hogy a legszebbet említsük legelőször, amikor annyi sok „legszebb” van.

Külön asztalon foglal helyet özv. Friedler Sándorné tályai tanítónő népviseletbe öltöztetett babacsoportja. Ezekről a babákról azért is kell külön megemlékeznünk, mert igazi gyermekjátékok. Rongyból készültek, a gyermek játszhatik velük, öltöztetheti kedve szerint, és nem törnek össze.

Ürmössyné Benczur Elza és Vastagh Jozefin szenzációsan szép mezőkövesdi és torockói magyar népviseletet mutatnak be a babacsoportokban, ugyanők székely és magyar stílusú apró falusi birtokokat is állítottak ki.

Ezek után a szekesfehérvári javító-

intézet faragványai következnek. Csupa kézimunka, fából készült állatsereglet, külön kell itt kiemelni két kis fafaragványt: az üveges tót és a kóbor cigány alakját. Mind a két szobor igazi, értékes, művészi munka és névtelen alkotójuk, (aki most ott van a javítóintézetben) őszinte nagy tehetőségéről tesz tanúságot.

Tovább az Országos kézipari Szövetség kiállítása kelt feltűnést. Nagyon bájosak Kramer Olga magyar ruhás babái, Kramer Olga legelésző juhnyája a juhással igazán festői. Varró Zsófia spanyol táncjelenete ragadja meg azután a figyelmünket. Gyönyörű nagy babát állított ki Nemes Nusi. Özv. Szabó Gézané szintén érdekes jelenetet konstruált. Rendkívül érdekes az ujjvárosi közs. polg. leányiskola kiállításában a „marónis előtt” című jelenet. Kohn Eszti és Helén masamódtérme következik most. Huzella Gyuláné ötletességét dicséri a komikus feminista jelenet; nagyon kedvesek mellettük a zsurozó babák, akik (!) gyönyörű, modern, a legújabb divat szerint készült ruhá-

Nagy Karácsonyi Ocassió! Cziller Imre

nagyáruháza

Raktárain összes cikkei november 18-tól decem-
ber 31-ig leszállított árbán árusítatnak.

Szent László-tér 1. Fiók-üzletek: Szent László-
tér 6. és Rakóczi-ut 7. sz.

Egy másik török csapat Oblak ellen tört ki, de a montenegróiak ezt a csapatot is visszaverték.

A fegyverszünet aláírása.

A Magyar Távirati iroda ma reggel három órakor a következő konstantinápolyi táviratot, melyet este 11 órakor adtak fel, közölte a lapokkal:

A fegyverszünet Törökország és Bulgária-Szerbia-Montenegro között ma létrejött és aláíratott.

Török- és Görögország.

London, dec. 4.

A Reuter-ügynökség értesülése szerint a török fegyverszüneti feltételek sokkal messzebbmenők, mint azt a távirati jelentések jelzik. A török kormány nemesak azt követeli, hogy a megszállott erődítmények előjogokban részesüljenek, hanem a jogoknak a Macedóniában és egyebütt fekvő török csapatok és török lakosságra való kiterjesztéséhez is ragaszkodik. Követeli továbbá a porta, hogy az Adriai- és Jóni-tengereken biztos kíséret mellett élelmiszereket szállíthasson.

Görögország hivatalosan kijelentette, hogy e feltételekhez nem járulhat hozzá.

Engedtek a szövetségesek.

Bécs, dec. 4.

Irányadó török helyről azt a közlést kapja a Politische Korrespondenz, hogy a porta nem riadt volna vissza a harc folytatásától, ha a szövetkezett Balkán-államok ragaszkodtak volna azokhoz a feltételekhez, amelyeket a hadi eredmények nem indokoltak és amelyek Törökország önértékelésével nem egyeztethetők össze. Mivel azonban a Balkán államok alkalmazkodtak a török kormány indokolt követeléseire, a törökök

számára lehetővé vált a fegyverszünet megkötése. Konstantinápolyban azt a kívánságot táplálják, hogy az ellenségeskedéseknek egyelőre való beszüntetését csakhamar a végleges béke megkezdésévé kövesse. A török hadsereg ama köreiből is, amelyekben a csatlalozsai vonalon történt legutóbbi események következtében feléledt a zászló becsülete érdekében a harcok folytatására avagy, most már Törökország valódi szükségleteinek megfontolása után ezek a vágyak elmúltak. Mind azokon a helyeken, ahol a közügyek legfőbb intézésében részt vesznek, igen szívesen fogadják az olyan béke mielőbbi létrejöttét, amely Törökország becsületét nem érinti.

A fegyverszünet feltételei.

Szófia, dec. 4.

A fegyverszünetről szóló jegyzőkönyvet tegnap este nyolc órakor írták alá, Bulgária részéről. Daneff szignálta. A jegyzőkönyv így hangzik:

1. A szembenálló seregek magmaradnak a fegyverszünet megkötésekor elért hadállásaikban.

2. Az ostromlott várak helyőrségei a fegyverszünet alatt nem kapnak friss élelmet.

3. A bolgár hadsereg élelmezése a Fekete tengeren és Drinápolyon át történik, még pedig a fegyverszünet tizedik napjától kezdve.

4. A béketárgyalások december 13-án Londonban kezdődnek.

Egyedül a görögök.

London, dec. 4.

A Reuter ügynökség jelenti Szófiából: Azzal a híreszteléssel szemben, hogy a görögök intranszignens magatartása hátráltatja a fegyverszünet megkötését, illetékes helyen kijelentik, hogy a fegyverszünetet szükség

esetén a görögök nélkül is aláírják és a görögök, ha akarják, egyedül folytathatják a háborút.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Az ellenzék a Ház előtt.

Budapest, dec. 4.

A szövetkezett ellenzéki pártok ismét az „Országház” kávéházban jöttek össze, hogy onnan együttesen vonuljanak a parlament elé. A vezérek közül egy sem jelent meg, állítólag azért mert a Kossuth pártkörben fontos tanácskozások voltak.

Féltizenegy órakor indultak el mintegy 25-en Batthyány Tivadar, Vertán Etele, Veszprémy István és Sümegi Vilmos vezetésével. A kordon elé érve Pavlik állta útjukat erős kordon élén, mire az ellenzékiek néhány csipős megjegyzés után eltávoztak a Kossuth pártkörbe. Az „Országház” kávéházban Batthyány Pál gróf jelentette, hogy a szövetkezett pártok legközelebbi értekezletén javasolni fogja, hogy az ellenzéki képviselők valamennyien tegyék le mandátumaikat. Ha indítványát nem fogadják el, akkor ő leteszi mandátumát és családjával együtt állandó tartózkodásra Svájcba fog költözni.

A képviselőház ülése.

Tisza István gróf elnököl.

Az elnöki előterjesztések után a kérvényi és közigazgatási bizottság jelentését terjesztették elő.

Következett napirend szerint a hadiszolgáltatásra vonatkozó honvédelmi miniszteri javaslat tárgyalása.

A kivételes törvények megszüntetése.

Simon Elemér előadó: Ismerteti a javaslatot. Alkotmányos szempontból nagyon

ikkal is méltó feltűnést keltenek. A ruhákat Liebermann Gizi készítette. Nagyon sok nézője van Izsák Lidia füzös műtermének.

Művészi szempontból különösen ki kell emelnünk dr. Konrád Béláné és Sarkadi Klára alkotását: Az ifju Westher első találkozása Lottival. Az ujjvárosi polg. leányiskola I. osztálya igazi meglepetést szerzett a „háztartási iskola” jelenetével. Nagyon szép és poetikus Neubrunn Mariska tavasz című jelenete.

Az ujjvárosi polg. leányiskola még néhány színes, szép, pompás jelenettel tette különösen értékes és élvezetessé a kiállítást. Ilyenek: a hazatérő magyar aratók csoportja, a korcsolyapálya eleven és intim jelenete, a juhász jelenet és a főuri esküvő, csupa diszmagyarba öltözött babákkal. Mindenik szépségéről és művészi beállításáról nagyon sok szépet lehetne írni, ha terünk engedné.

Az olasz polgári leányiskola szintén kitett magáért. Gyönyörű a muzsák csoportja, hü és szin pompájával, elevenségével, művészi elrendezésével, különösen kitűnik a

„cigányélet.” Nagyon kedves és szép a „szüret után” festői jelenete. Laszky Adica altwieni táncoktatója és rokokós babái is nagyon bájosak. Rigó Ilona modern női kalapszalont állított ki. A tél örömeire elevenednek meg Deutsch Károlyné hóember jelenetében. Elekes Ilonka, Décsy Margit és Horváth Irma Shakespeare-darabok egy-egy jelenetét örökítették meg. Idillikusan szép Benkő Mariska székely mátkapára. Hoch Erzsébet a mesevilágból Hófehérkét a 12 törpével varázsolta elénk. Balogh Emma piaci jelenete is rendkívüli érdekes a kofával, naccságával szakácsnéval és az árusokkal. Igen szép dr. Némethy Ferencné Darvassy Margit japáni jelenete.

Külön kell megemlékeznünk Pally Lajosné csudásan szép, művészi munkájáról. Nem is tudom, melyiket illeti nagyobb dicséret, a Van Dyk képet II. Károly gyermekeinek művészi hűséggel beállított csoportképét, vagy a hollandi táncosportot, vagy a gyermekek vidám, eleven, színes, majdnem azt mondanám, hogy kacagástól

és daltól hangos majálisát? Kedvesek Beniczur Béláné (Budapest) szánkózó babái. Nagyon fess és bájos Kondor Dezsőné bakfisa ródlival. Fráter Pálné kiállításánál Fráter Margit két mesejelenetének fognak a gyermekek különösen örülni. Hogyne, mikor megelevenedik szemünk előtt Piroskának és Hófehérkének a gyönyörű szép története, úgy, ahogy ők elképzelték, amikor otthon olyan csodálkozó gyönyörűséggel hallgatták édes anyukájuk meséjét...

És még a felsoroltakon kívül is annyi sok-sok szép játék baba mosolyog felénk, annyi sok kiállítónak a nevét kellene felemlitenünk...

Farkas Imre festő a terem dekoratív diszítésével emelte a gyönyörű, poetikus, kedves és művészi babakiállítás színvonalát, mely igazán megérdemli a minél tömegesebb látogatást. A befolyó jövedelmet a szegény gyermekek javára fordítja a Gyermekbarát egyesület. (m. l.)

Nagyvárad

Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

fűszer-, csemege-bor és gyarmatárunkban

Telefon 769. sz.

legolcsóbb bevásárlási forrás.

Telefon 769. sz.

Rákóczi-ut. 6. szám alatt az Orsolya-zárda épületében

megnyugtató, hogy most más törvény fogja szabályozni a hadiszolgáltatást. Kéri a javaslat elfogadását.

Hazai Samu honvédelmi miniszter szükségesnek tartja, hogy a maga részéről is körvonalazza álláspontját a javaslattal szemben. Egy körülbelül 2.000.000-öt számláló hadseregnek naponként 30.000 métermázsra élelemre van szüksége, ami egy hónapban 400.000 métermázsát tesz ki. Ez oly nagy mennyiség, hogy a haretérre való szállítása az államvasutak valamennyi vonatát lefoglalja. Részletesen kimutatja ezután mennyi lőszer, pókróc és más hadfelszerelési cikkre van szüksége egy rendes, jól szervezett hadseregnek. A legutóbbi balkáni háboru folyamán a törökök azért szenvedtek vereséget, mert a hadsereg, nemcsak, hogy éhezett, hanem a szükséges ruházattal és patronokkal sem rendelkeztek. Ha azt akarjuk, hogy a háboruban sikert érjünk el, jelszavunk legyen: „Vitelm et sangurinem et pecuniara pro rege et pátria”. Kéri a javaslat elfogadását. (Éljenzés és taps.)

A javaslatot ezután általánosságban majd részleteiben is elfogadta.

Ezután a lovak és járművek szolgáltatásáról szóló törvényjavaslatot tárgyalták, ezután, amelyre

Simon Elemér ösmertetett. A javaslatnak az az intézkedése a legradikálisabb, amely megtiltja a lovaknak az ország területéről való kivitelét.

Miután senki sem kívánt a javaslathoz hozzá szólni, elnök a vitát bezárta.

A javaslatot ezután általánosságban és részleteiben is megszavazta a Ház.

Az ujoncjavaslat.

Ezután az 1913. évre kiállítandó ujoncok megajánlásáról szóló törvényjavaslatot tárgyalták a Ház.

Simon Elemér előadó ajánlotta elfogadásra a javaslatot. Azzal az óhajjal kéri a javaslat elfogadását, vajha hadseregünk legfőbb öre volna a békének. Ha azonban arra kerülne a sor, hogy hadseregünknek a harc képességét is megismerjük, remélem, hogy hadseregünk dicsőséget fog szerezni régi jó hírnevének. (Lelkes éljenzés és taps.) Kéri a javaslat elfogadását.

A javaslatot ezután általánosságban és részleteiben elfogadta a Ház.

A nyugdíjtörvény.

Az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló törvényjavaslatot

Sándor János előadó ismertetése után elsőnek **Szász** Károly szólal a nyugdíjjavaslathoz és a tanárookra vonatkozó részt kifogásolja.

Jakabffy Elemér a javaslatot elfogadja. Ezután az elnök az általános vitát bekezesztette.

Teleszky János a tanárookra vonatkozólag tett kifogásokra azt jegyzi meg, hogy a jelenlegi kormány sokkal többet tett a tanároknak, mint az eddigi kormányok bármelyike. Végül a javaslatot általánosságban elfogadják.

A részletes tárgyalás során **Nagy** Ferencz felszólalása alapján **Teleszky** János hozzájárulásával a 31-ik szakaszt úgy módosítják, hogy az egyetemi tanárok 35 évi szolgálat után nyugdíjba mehetnek. A javaslat többi részét változatlanul elfogadják, mire az ülés véget ért.

Zongorák, pianók és harmóniumok
legszolidabban
vásárolhatók és bérelhetők
RUGÁN

zongora termében Szent János-utca 6. szám.

A kivételes törvények és a kamara.

A jövő évi költségvetés.

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara tegnap délután érdekes ülést tartott, amelyen dr. **Moskovits** József foglalkozott a háborus idők folytán már előterjesztett kivételes törvényjavaslatokkal, amelyek merev intézkedéseikkel mélyen sértik az ipart és kereskedelmet.

A kamara elhatározta, hogy a sérelmes intézkedések megváltoztatása iránt megteszi a kellő lépéseket, s még tegnap táviratban kérte fel a város képviselőjét, hogy a javaslatok tárgyalásánál hasson oda, hogy a sérelmek a törvényből kiküszöböltesse.

Tárgyalta még a kamara teljes ülése több érdekes dolgon kívül a kamara jövő évi költségvetését.

Az ülés lefolyása a következő volt: Dr. **Moskovits** József elnökle alatt nagyszámmal voltak jelen úgy a bel-, mint a kültagok.

Az ülés megnyitása után elnök felszólította a kamara azon beltágjait, akik még nem voltak jelen az üléseken, hogy ha a következő ülésre sem jönnek el, az ügyrend értelmében, helyettük póttag lesz behiva, ami annyit jelent, hogy kimaradnak a meg nem jelenők a kamara beltágjai közül.

Üdvözlés az O. M. Banknak.

Az elnök jelentésében megemlékezik az Osztrák-Magyar Bank nagyváradi fiókjának 25 éves fennállásáról s tekintettel a Bank körültekintő és közgazdasági életünk mostani válságos idejében tapasztalt előzékeny eljárására, indítványozta, hogy **Pranger** József vezértitkár, **Elischer** Viktor budapesti főtanácsost és **Hiemesch** Frigyes nagyváradi főnököt a kamara üdvözölje.

Az indítványt elfogadták.

Az államsegély.

Szabó Károly az elnök jelentés azon pontjához szól, amely szerint egyik nagyváradi gyártelep újabb 50.000 korona államsegélyt kapott, tíz évi részletben. A kamarának kötelessége, hogy válságba jutott vállalat ne kapja meg az államsegélyt, mert kiadott pénz lenne az. — A katonai szállításokra megjegyzi, hogy a szállítást idegenek adják, így a helyi ipar és kereskedelemnek nincs benne haszna. A hirdetések pedig pénzbe kerülnek a kamarának, holott az állami feladat lenne. Ezekért szedne a kamara valami díjat.

Dr. **Moskovits** József elnök kijelenti, hogy a hirdetésekre vonatkozó felszólalást a jövő ülésre kitűzhetik. A helyi kereskedelem érdekében a kamara felirt. Itteni kereskedők nem vállalták a szállítást azért az összegért, mint az idegen. A kamara a jövőben is figyelemmel kíséri a kérdést. — Ami az említett nagy vállalatot illeti, Nagyvárad sok munkásának érdeke, hogy a válság megszűnjék. Ha nem a kijelölt célra fordítják az államsegélyt a kamara megteszi kötelességét. A kamara nem léphet fel, hogy dőfést adjon egy nagy vállalatnak, éppen a mostani válságos időben.

Dr. **Sarkadi** Lajos megjegyzi, hogy 400 munkásról van szó. A vezetésben változások lesznek és szánják a bajokat. Az állam is jól ismeri a vállalat helyzetét.

Elhatározta a kamara teljes ülése, hogy felírja kormányhoz, a munkaszünet felfüggesztése iránt, a Karácsony előtti vasárnapon.

A kivételes törvények.

Dr. **Moskovits** József elnök rámutatván a mostani zavaros politikai viszonyokra s a publikált kivételes törvényjavaslatokra, foglalkozik azzal, hogy e törvények szerint a

közigazgatási hatóságok egyes munkatelepeket elfoglalhatnak s aztán kárpótolják azokat s a közigazgatási hatóságok állapíthatják meg az élelmickek árait. Ebbe lehetetlen beleegyezni szó nélkül, mert a kereskedelmet és ipart sujtánák. Indítványozza, hogy sürgősen kérje a kamara, miszerint ezen kivételes helyzetekben a hatóságok vegyék igénybe a kamarák szaktudását és szakvéleményét.

Kapcsolatosan **Stern** Miksa kültag (Székelyhid) indítványozza, hogy a kamara sürgőnyileg kérje, miszerint a kivételes törvénybe vegyék be, hogy közmunkára ne csak a gazdálkodók és iparosok, hanem az önálló kereskedők se legyenek igénybe vehetők.

Ugy az elnök, mint **Stern** Miksa indítványát elfogadták.

Az elnöki tanács jegyzőkönyveit, titkár jelentését amerikai utjáról, valamint a pénztárnok jelentését tudomásul vették.

A butorszállítás és beraktározási ipar megrendszabályozása tárgyában pártolják a m. butorszállítók országos egyesületének feliratát.

Az üzlet ajándékozással üzött tisztességtelen verseny megakadályozása tárgyában felírják, hogy törvényes intézkedésről gondoskodjék a kormány.

Dr. **Kenéz**-Kurländer Ede alelnöknek 5 filléres nikkelpénz forgalomba hozatala tárgyában beadott indítványát elfogadták s felterjesztést intéznek a kormányhoz.

A csődtörvény revíziója tárgyában feliratot küld a kamara a miniszterhez.

A kamara költségvetése.

Ezután az elnökség előterjesztette a kamara 1913. évi költségvetését, amely csupán a tisztviselők dotációjára felvett összegnél tér el némileg az eddigi keretektől.

Leginkább **Szabó** Károly foglalkozott részletesen a költségvetéssel. Keveselte az ipari és kereskedelmi célokra felvett 5000 koronát, holott ez a kamara főcélja. Kéri ezt legalább 7000 koronára emelni s egyes tételeket redukálni e célból. Továbbá az ipari és kereskedelmi célokra felvett összeg hova fordításának megállapítására 3 iparost és 3 kereskedőt hívjon be az elnökség.

A részletes tárgyalás során egyes tételekből 1200 koronát töröltek s ezzel növelték az ipari célokra beiktatott 5000 koronát. Hosszas vita után a költségvetést elfogadták.

Tudomásul vették, hogy az orsz. póttadó felemelése ellen a kamara felirt s pártolólag megküldötte feliratát Nagy-Várad városának is.

A nagyvárad—bécsi közvetlen távirda összeköttetés érdekében deputációt szándékoznak a miniszterhez küldeni. Megbízta az elnökséget, hogy e dologban annak idején intézkedjék a kamara részvétele iránt a küldöttségben.

Az ülés végén **Szabó** Károly felszólalt, hogy a kamara intézzen felterjesztést, hogy az ipar támogatására felvett 8 millió korona államsegélyből a kisiparnak szánt összeget fordítsák tényleg a kisipar fejlesztésére s amit ebből az összegből nem adnak ki, az Orsz. Hitelszövetkezetnek adják, hogy abból kisiparosok kölcsönt kapjanak iparfejlesztésre. A kamatokat pedig gyűjtsék össze iparos nyugdíj alapjául. **Szabó** Károly ezen indítványt írásban adja be a kamarának a jövő teljes ülésre.

Apróbb ügyek letárgyalása után az ülés este fél 7 órakor ért véget.

Joghallgatók! Ügyvédi vizsgára készülők!
Ügyvédi vizsgára, alapvizsgára, szigorlatokra saját
érdeklükben **Dr. Kállay** jogi szeminariuma
csakis után készülnek
Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. (Calvin-tér mellett).
Telefon 125—38. Telefon 125—38.

Biharvámegye közigazgatása.

A főállapotok.

Biharvámegye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta meg decemberi ülését Miskolczy Ferenc főispán elnöke alatt. Az ülésen több érdekes ügyet intéztek el. Első sorban Möricz Ernő főorvos a vármegye közegészségügyi állapotáról tett jelentést.

A vármegye területén öt esetben állapították meg járványt. Ezeknek a lefolyása is enyhe volt. Veszedelmes jellegű járvány egyáltalán nem fordult elő. Ugyancsak bejelentette a főorvos, hogy november hóban a nagyszalontai és sárróti járásokban megalkult a tüdővész ellen védekező egyesület.

Miskolczy Ferenc főispán örömmel veszi tudomásul a főorvos jelentésének utóbbi részét és indítványozza, hogy a közigazgatási bizottság mondjon köszönetet Möricz Erőnek, akinek fáradságot nem ismerő kitartásának tulajdonítható, hogy ez a fontos hivatást betöltő egyesület az egész vármegye területén ily szép hódítást végzett. Az indítványt a bizottság elfogadta.

Papp Miklós pénzügyigazgató számolt be ezután az adóállapotokról. Az igazgató jelentése szerint novemberben kevesebb adó folyt be, mint a múlt év hasonló időszakában. Ezt a rossz pénzügyi viszonyoknak lehet tulajdonítani.

Varró Domokos a vármegye közutairól tesz jelentést. E szerint a kedvezőtlen időjárás folytán az utak igen sokat szenvedtek. Nem egy utat csaknem használhatatlanná is vált.

Felfüggesztett tanító.

Két évvel ezelőtt történt, hogy Sirják Péter alsótopai tanító szabadságot kért. Abban a biztos reményben, hogy meg fogja kapni a szabadságot, családjával együtt felpakolt és elment a községből. Senki sem tudta, hogy hová lett a tanító. Míg azonban a szabadság idő le nem járt, nem háborgatta senki Sirjákat. Mikor azonban már pár hónappal túl is haladta a szabadságidőt, akkor keresni kezdték, hogy hol van. Hosszú keresés után megtudták, hogy Szilágyosmlyön tartózkodik a tanító. Nyomban felszólították, hogy foglalja el hivatalát. Sirják azonban a felhívás teljesítése helyett újabb szabadságot kért, azzal indokolván ezt, hogy beteg.

Megállapították azonban, hogy a tanító nem beteg. Az alsótopai iskolaszék előbb megkísérelte, hogy helyettesítést állítson, azonban erre nem volt fedezete, ezért nem teljesítette a tanító kérését. Míg ez az eljárás tartott, addig a község tanköteles gyermekei váláságos züllésnek indultak.

A tanító az iskolaszék határozatát megfeleltette. Felelősségében durva kitételeket használt az iskolaszékkel szemben, sőt a községi jegyzőt meg is gyanúsította. Az iskolaszék feljelentette a tanítót Szirmay Miksához. Alig tették meg a tanító ellen a feljelentést, már az iskolaszék elnöke levelet kapott a tanítótól, aki többek között 10 koronát ígér az elnöknek, ha visszavonja a feljelentést.

A közigazgatási bizottság elé került az ügy, ahol Szirmay referálta a dolgot. A tanfelügyelő azt indítványozta, hogy a tanító ellen indítsanak fegyelmi vizsgálatot.

Wallner Ödön főügyész a tanítónak azonnali felfüggesztését javasolta. A bizottság Wallner Ödön álláspontjára helyezkedett és tanítót felfüggesztette állásától.

Fegyelmi vizsgálat három tanító ellen.

A közigazgatási bizottság ülésének legnagyobb részét a tanfelügyelő foglalta le. Sirják Péter ügye után Wallner Ferenc kokadi tanító ügye került napirendre. Wallner azzal van vádolva, hogy a tanítást teljesen elhanyagolja és hogy az iskolában emiatt nem mutatkozik megfelelő eredmény.

Tomescu György szóvárhegyi tanító esete is ilyen természetű. A tanító alig tud valamit magyarul s így nem esuda, ha a tanulók sem tudnak.

Máthé Lajos izsópalagai tanító ellen a feljelentések egész halmaza szerepelt a bizottsági ülésen. Többek között azzal van vádolva, hogy a gyermekek szüleitől ajándékot fogad el és ennek ellenében nem nagyon bánja, ha a tanköteles gyermekek odahaza maradnak. Egy másik panasz szerint pedig úgy megvert egy gyermeket, hogy a szülők felháborodásukban a tanítónak támadtak és magyarázatot kértek. Hogy a dolog el ne mérgesedjék, a tanító szépen kiegyezett a szülőkkel.

Felfüggesztett jegyző.

A drágánfalvai körjegyző ellen csak nemrég fejeződött be egy hatalmas fegyelmi vizsgálat, melyben csupán a miniszter jóindulata mentette meg attól, hogy állását el ne veszítse. Akkor 500 korona pénzbüntetést rótt rá a miniszter azzal, hogy még egy fegyelmi vizsgálat esetén föltétlenül hivatalvesztéssel fogja büntetni. Juhász Elemér ellen azonban újra meg kellett indítani a vizsgálatot, melynek folyamán Fráter Barnabás alispán felfüggesztette állásától. Az alispán határozatát a jegyző megfeleltette. A fegyelmi választmány szeptember 21-én tárgyalta volna a dolgot, azonban közvetlen az ülés előtt levelet irt a jegyző, a melyben kijelenti, hogy súlyos betegségére való tekintettel lemond az állásáról. A választmány nem foglalkozott a dologgal. Másnap szeptember 22-én új levél érkezett a jegyzőtől. Ebben már visszavonja lemondását és kéri a nyugdíjazását.

A fegyelmi választmány nem fogadta el sem a lemondást sem pedig a nyugdíjazás iránti kérelmet, hanem helybenhagyta az alispán intézkedését. Juhász a választmány döntése ellen a közigazgatási bizottsághoz folyamodott. A bizottság szintén elutasította a felelősségét és Juhász felfüggesztését jogosnak mondta ki.

Szerelmi dráma.

Véres és részleteiben borzalmas szerelmi dráma játszódott le tegnap délelőtt Nagyváradon. Egyelőre a hirtelen és felületesen megállapított külső tények és izgalmak oda engednek következtetni, hogy itt egy bonyodalmas, régi szerelmi ügy nyert véres befejezést.

A dráma hőse egy asztalos segéd: Bús Árpád. Ezelőtt két évvel ismerkedett meg Kassán az iparosok bálján Schmasch Józsefnéval, aki feltűnő szépségű, fiatal asszony volt.

Az asszonynak szerelmi vallomást tett a szangvinikus természetű ifju, de a nő határozottan visszautasított minden közeledést.

Mikor aztán elköltöztek Kassáról, akkor megindult az érzélgős szerelmi levelek áradata. Az asszonynak nem volt egy nyugodt napja: hol Kassáról, hol Bécsből kapta a leveleket, amelyek igen kellemetlen helyzetbe sodorták férjével szemben, aki el is vált emiatt feleségétől.

Egyelőre aztán megszűnt a zaklatás. Bús Árpád hónapokig nem jelentkezett s

ezalatt helyreállott a házastársak között a családi béke.

Ezt megtudta Bús és nem bírta elviselni. Leutazott Bécsből és napokig itt kódorgott a városban, forró fejjel és elszánt tervekkel. Elhatározta, hogy agyonlövi az asszonyt s aztán önmagát is elpusztítja.

A riadalom.

Schmasch Józsefék Szacsavay-utca 28 szám alatt laknak. A szerelmes legény megleste, mikor az asszony egyedül maradt otthon és ekkor rányitotta az ajtót.

— Mit keres itt maga, kiáltott reá az asszony, aki fehérre sápadt, mikor meglátta Bús vadul villogó szemét.

— Utoljára látni akarom magat... Ne féljen, nem bántom. De mielőtt elmennek, arra kérem, adja vissza leveleimet s azokat a tárgyakat, amelyeket én adtam.

Az asszony sietett eleget tenni a kérésnek. Lehajolt a szekrény fölé s keresgélgni kezdte a holmik közt a kassai emléktárgyakat.

Ebben a pillanatban Bús revolvért rántott és hátulról négyszer az asszonyra lőtt. Örült sikollyal menekült az asszony az ajtó felé, de zárva találta. Kétségbeesett, kezdte rángatni a kilincset s egyszerre összerogyott.

A negyedik golyó belefúródott jobb láb-szárába. Bús azonban nem elégedett meg ezzel, s minden áron ölni akart. Rávetette magát a nőre és fojtogatni kezdte.

Mielőtt azonban végrehajthatta volna szörnyű tervét, a szomszédok betörték az ajtót. Erre s egy hatalmas ugrással kint termett és az udvaron magasra emelt revolverből homloka felé lőtt. Még pedig kétszer. S mind a két golyó talált. Arcán vastag érben futott le a vér s kitért karokkal menekült a Szt. László-tér felé.

A rendőr karjába.

Az emberek félénken ugrottak félre előle. Ő pedig egyenesen a rendőrszót felé tartott s mikor odaért, karjába hanyatlott a kimerültségtől.

— Rendőr... tartóztasson le... agyonlöttem a kedvesemet... dadogta s összerogyott.

Mind a kettő súlyosan megsérült. A mentők a kórházba vitték őket s Bús ellen a rendőrség megindította az eljárást gyilkosság kísérlete miatt.

Pornografia az utcán.

El kell ismerni, hogy a modern ember egyik nagyszerű szórakozása lehet ma már a mozi. Rohamos fejlődésében azonban mondhatni válogatás nélkül nyul az eszközökhöz, amelyekkel kényelmes helyiségeibe esábíthatja a közönséget.

A rendkívül élelmes reklám valósággal ontja magából a csillogó trükköket s a nagyobb városok utcáinak külső képéhez már hozzá tartoznak az óriási, színes plakátok, amelyek rendszerint a darab valamelyik megrázó vagy idegizgató jelenetét mutatják be.

És éppen a plakátoknál, amelyek kikerülnek az utcákra, a lehető legenyhébb az ellenőrzés. A nagy világvárosokban gyártott szennyes képek özönével érkeznek s a vidéki kisebb mozi-vállalatok tulajdonosai kénytelenek olyat kiállítani az utcákra, amilyent kapnak.

Igy aztán nem egyszer megtörténik, hogy olyan arcpirító képek szegélyezik a forgalmasabb utak, terek járdáit, amelyek mellett uri embernek nem lehet elmenni megbotráncolás nélkül.

Mindjárt közelebbi példával is szolgálunk. Tegnap óta közvetlenül a Sas-passage Szt. László-téri bejárata előtt odaláncolva a villanylámpa vasoszlopához egy öles plakát diszeleg. Az utca népe körülállja, durva megjegyzések csapják meg az ember fülét,

amint elhalad a tömeg mellett, röhej fakad a piszkos csavargók ajkán, mikor egy-egy uri hölgy elfordítja fejét és szemtelen vigorgással állanak az eliető fiatal leányok elé.

— Nézze csak kisasszony, milyen szép kép, szólnak röhögve.

Ime, a pornografia hatása. Semmi sem rontja jobban a közérkölesöket, mint a színes, izgató kép, amely palam et publice bemutat olyan jeleneteket, amelyek a legjogosabb undort kelthetik az érett gondolkodó emberekben. Hiszen az utcán nemcsak koscsók, facér pincérek, kiöltözött apacsok és festett pincérlányok járnak, hanem ép erkölcsi érzékű, izléssel bíró uri emberek, hölgyek és fiatal leányok. Hát ezt nem veszik észre a mozi tulajdonosai?

Beláthatnák, hogy a mozinak már nincs szüksége olyan csábesszűzökre, melyek kizárólag a fejletlen, műveletlen és pénztelen utcai lények érzeit csiklandozzák. A mozi óriási közönséget teremtett magának, s érdeke minden sérelme nélkül lemondhat az utcáról.

Igen is használjanak plakátokat, de a tisztesség és jóízlés határain belül. Tessék visszautasítani a pornografikus képeket. Mert különben könnyen megeshetik, hogy beleszól a dologba a rendőrség, illetőleg az ügyészség is. Már pedig tekintve a legutóbbi nemzetközi megállapodás nyomán alkotott törvényt, csekély öt évi börtön kecsgetheti azt, aki ilyen képeket terjeszt s velük a közmegebotránkozásra alkalmat ad.

Ami pedig a fent említett képet illeti, reméljük, hogy nyomban bevonják és megsemmisítik. Es ha a kép valóban a filmen is megvan, akkor ezt gondolkodás nélkül el kell tiltani, mert az a jelenet alávaló és beestelen.

..HIREK..

Széchenyi püspök nevenapja.

Holnap lesz Miklós-nap, neve napja gróf Széchenyi Miklós megyés püspökünknek. Ezen a napon igaz szeretettel és hódolattal emlékeznek meg róla imáiban egész egyházmegyéje, Széchenyi püspök főpásztor szíve egész megegével, atyai jósága egész bensőségével öleli át egyházmegyéjét, melynek gondos, szerető atyjává lett attól a perctől fogva, hogy az apostoli szentszék és a korona bizalma őt állította Szent László ősi egyházmegyéjének élére. Ezen a napon kétszeres buzgósággal foglalja imáiba a főpásztort minden hiva, kérve Istennek bőséges áldását apostoli működésére.

A megyés püspök nevenapja alkalmából a kir. róm. kath. tanítóképezde, „Pázmány-önképzőkör” az intézet zenetermében (Csengeri-utca 2. sz.) ünnepélyt rendez a következő műsorral:

Üdvözlő-dal. Énekar — zenekísérettel. Szövege Laszcsik Ernőtől, dallama Resch Mihálytól.

2. Heilinger József igazgató üdvözlő beszédet mond.

3. Herold: Zampa nyitány. Zenekar.

4. Rákóczi cigánya. Melodráma. Szövege és zenéje Laszcsik Ernőtől. Szavalja Fibik Ferenc; zongorán kíséri Resch Mihály.

5. Händel: József és Messias c. oratóriumából részletek. Gyermekkar, vegyeskar és férfiker zenekísérettel. Atirta Resch Mihály.

6. Grieg: Ases Tod. — Gaal: Serevad. Előadja az önképzőkör kis zenekara.

7. Neworall I.: Induló. Zenekar.

Az ünnepély pontosan fél 5 órakor kezdődik.

* Az Urak Mária Kongregációja

ma este fél hét órakor tartja rendes összejövetelét; ugyanakkor megállapítják a vasárnapi közös áldozás idejét is.

* Az igazságügyminiszter az ünnepek új rendjéről.

Érdekes és igen fontos rendeletet bocsátott ki az igazságügyminiszter az ünnepek új rendjével kapcsolatban. A miniszteri rendelet hivatkozik a pápai motuproprióra, hogy az a felsorolt nyolc ünnepnap *ünnepek jellegét nem törölte el*, hanem csak a hívek részére biztosít lelkiismereti könnyítéseket. Ennélfogva az igazságügyi hatóságok a Gergely-naptár szerinti összes eddigi ünnepeket *ezentul is megtartják*, azok az igazságügyi naptárban *ezentul is piros betűvel* nyomtatnak, azokra tárgyalásokat kitűzni *ezentul sem szabad* s a tisztviselők részére a Gergely-naptár eddigi ünnepei *ezentul is hivatalos ünnepnapok* maradnak.

* **A vaskartell ellen.** Miskolc város átiratot intézett Nagy-Várad városához, az iránt, hogy irjon fel a törvényhatóság a kereskedelmi miniszterhez a vaskartell ügyében. Miskolc a feliratban arra kéri a kormányt, hogy az állami vasgyárak lépjenek ki a vaskartellből. Az átirattal a város állandó választmánya tegnap foglalkozott és az átiratot a kereskedelmi kamarának adja ki.

* **A villamos bódé.** A legutóbbi közgyűlésen oly nagy port vert villamos bódé ügye tudvalevőleg most újból a közgyűlés elé fog kerülni. A főmérnök a mellett van, hogy a Szent László-téren a villamos bódéra szükség van. Hlatky Endre főispán azt hangoztatta, hogy meg kell előbb állapítani, hogy van-e joga a vasutnak a Szent László-téren terjeszkedni ily irányban. Az állandó választmány az ügyet a főügyésznek adta ki tegnapi ülésén azzal, hogy a villamos vasut jogait állapítsa meg.

* **Márkus Dezső halála.** Dr. Márkus Dezső kuriai bíró tegnap Budapesten meghalt. Márkus a jogi irodalomnak szorgalmas munkása volt. Törvénytára annak idején az első e nemű munka volt s uttörőnek indult. Majd törvénytarakat adott ki: ő szerkesztette a millenárius Corpus Juris kiadást. Utóbb tulságosan sok munkát vállalt, ennyit nem tudott már a régi gonddal dolgozni. Nemrég vérmérgezést kapott s a Pajor szanatoriumban operációnak vetette magát alá. A műtét sem segített: pár óra múlva meghalt. Kivánságához képest holttestét Gothában elhamvasztják; nem volt keresztény a vallása.

* **Uj gyorsvonatok.** Nagyvárad város állandó választmánya tegnap foglalkozott a közgyűlés elé kerülő tárgyakkal. Többek között a kereskedelmi kamarának ama feliratát is elővették, amelyben az iránt keresik meg a kereskedelmi minisztert, hogy a Nagyvárad—Budapest közöt közlekedő gyorsvonatok menet sebessége nagyobb legyen. Továbbá hogy állítsanak be egy új vonatot, mely Budapestről színház után induljon, végül, hogy Nagyvárad nappali csatlakozást kapjon a Fiume-fele tervezett vonatokhoz. A polgármester fölöslegesnek tartja a hasonló felirat készítését, mert első sorban a kérelem elkésett, másodsorban Nagyvárad érdekei kellek legyenek figyelembe véve. A színházi vonatra pedig szükség egyáltalán nincs. A választmány csupa udvariasságból pártolóvéleményt hozott a kamara átiratára.

* **Halálozás.** Nagyvárad városának egy régi tisztviselője Vaday Mihály fogyasztási hivatali tiszt, élete 69. évében meghalt. Az elhunyt 22 évig volt a város szolgálatában s szorgalmas, buzgó tevékenységgel látta el szolgálatát. Az utolsó időben huzamosabb ideig betegeskedett. Halálát kiterjedt rokonság gyászolja. Temetése ma december 5-én délután 2 órakor lesz a Liget-utca 15. sz. háztól.

* **Agyonlítotték egy szerb káplárt.** Temesvárról jelentik nekünk, hogy ott a napokban katonai kivégzés volt. Az esetről nem adtak ki hivatalos jelentést s egyáltalán oly csendes hangulat uralkodik az egész Temesvár környékén, hogy a kapott tudósítást fentartással közöljük. A mult héten történt, hogy a temesvári puskaporos raktár őrsége napokon keresztül gyanus alakot látott a raktár körül ólalkodni. Hiába volt minden kutatás, nem tudták elfogni az illetőt. Végre is a véletlen folytán megállapították, hogy a raktár körül egy katona járt. Az eset csak izgatóbbá tette a dolgot és megtízszerezte a vizsgálat vezetőinek ambícióját. A nyomozás eredménnyel járt. Megállapították most már azt is, hogy a raktár körül az ezredben szolgáló egyik szerb baka káplár ólalkodott, és az volt a célja, hogy felrobbantsa a felhalmozott lőszerkeket. Az örök éberségén azonban többszöri kísérletezése hajtórést szenvedett. Tekintettel a mai viszonyokra a szerb katona felett már másnap ítélezett a hadbíróóság, mely halálra ítélte a merénylőt. Tudósításunk szerint az ítéletet harmadnapra végre is hajtották. A katonaság szigorú ítélete az egész hadseregére kedvező hatással volt.

* **Kisajátítási eljárás a Páris-patak miatt.** Az 1881. évi. XLII. t. c. 34. §-a alapján közhírré teszem, hogy a m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur 69530/IA. sz. rendeletében a Páris-patak szabályozása folytán nyitandó új utca részére szükséges területek megszerzésére vonatkozólag új kisajátítási eljárást rendelt el. A kisajátítási eljárás határidejéül Nagyvárad város közigazgatási bizottsága 1912. évi december hó 21. délelőtt 10 óráját tűzte ki, az összejövetel helyéül pedig Nagyvárad város székházának bizottsági termét jelölte ki. Erről az összes érdekeltet azzal értesitem, hogy a vonatkozó tervek, valamint a kisajátítandó területek összeírása 1912. évi december hó 1 napjától kezdődőleg a város közigazgatási kiadóhivatalában 15 napi közzemlére vannak kitéve, s azok a hivatalos órák alatt megtekinthetők s az érdekeltek a tárgyaláson saját érdekükben annál is inkább jelenjenek meg, mivel az távolmaradásuk esetén is meg fog tartatni. Nagy-Várad, 1912. nov. 22. Rimler Károly, polgármester.

* **Megszűnt postaügynökség.** A Hegyközségre községében működött postai ügynökséget az igazgatóság ideiglenesen megszüntette s a szalárdi posta és távirtda hivatal postai kézbesítő körébe osztotta be.

Valódi Amerikai és Chas-sala cipők, legjobb Bor. alino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

x Egy 5 szobás lakás Rákóczi-út 32., Gerő-házban, 1913. május 1-re kiadó.

A „Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézete Rt.“ sertéshizlaldájában (Össi-tér) hizott sertések napi áron egyenként is kaphatók.

x Ungváry Gergely könyv- és papirkereskedése Nagyvárad, Rákóczi-út (Orsolya-zárda). Ajánlja dúsan felszerelt raktárát, szépirodalmi és ifjúsági könyvekben, valamint legújabb művészeti lapokban.

x Női chevreux v. box cipő 7 kor., férfi box cipő 8 kor., chevreux 9 kor., fiú box cipő 7 kor. 35-39 számig finom női fél cipő 5 kor., nyú szőr kalap 5 kor. állandó parti vételek Feketénél Elite-kávéház mellett. Calosnik nagyon olcsó árban.

x A Rose nyelviskola felvételi irodája. A Rose-nyelviskola folyó évi november hó elseje óta felvételi irodát tart fenn Rákóczi-út 3. sz. alatt, a hol az érdeklődő közönségnek az iskolára vonatkozó mindennemű felvilágosítással készséggel szolgálnak. A nyelviskola tanfolyamára bármely órán be lehet iratkozni.

x Kossuth-utca 6. sz. ház emeletén a Körözs felüli oldalon modern három szobás lakás mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x EGY HÁZ Szaniszló-utcán pénz nélkül megvehető. Cím megtudható a kiadóhivatásban.

x TÜZIFA hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszentet házhoz szállít Weiszberger és Társa. Telefon 688. Telep: Váradelence, vasutnál.

x Karaguly E. úri szabó-üzletét november hó 1-től Rimanóczy-utca, Guttmann-házba áthelyezte.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Csütörtök: Szép Heléna.
Péntek: Tatárjárás.

Szép Heléna. Elsőrangú műélvezetben lesz része ma este a Szigligeti-színház publikumának, Offenbach örökszepségű alkotáását: a Szép Helénát eleveníti fel a színház elsőrangú szereposztásában. A főszerepeket Görög Olga, Angyal Ilka, Sebestyén Irma, Leővey, Kabos, Medgyaszay és Hunyady alakítják, akik teljes ambícióval azon lesznek, hogy kedves operette-repriz élvezetessé tegyék. Különösen jól fog mulatni a közönség Kabos mókáin, aki új kuplékkal kedveskedik ez alkalommal az ő közönségének.

IRODALOM

Stampay kath. ének- és imakönyve ismét új kiadásban, most már a XIX-ikben jelent meg 256 oldalon. Ára papir kötésben 30 fill., vászonban 50 fill. Tízre egy ingyen, kotta ingyen; Kőbölkut, Esztergommege.

TÁVIRÁTOK

Az ellenzék értekezlete.

Budapest, dec. 3.

(Saját tudósítónktól.) A szövetkezett ellenzéki pártok ma folytatták tegnap megkezdett ülésüket, melyen a háborus javaslatokkal foglalkoztak. Különösen hevesen tiltakozott azok ellen Apponyi Albert gróf, aki többek között azt mondta, hogy sokkal egyszerűbb lett volna a kormánynak a javaslat helyett a következő mondatot a törvénybe iktatni „Magyarország alkotmánya bármikor felfüggeszthető.“ Majd Rakovszky Béla és Holló Lajos felszólalása után az ülést holnapra halasztották.

Betiltott népgyűlés.

Budapest, dec. 4.

A függetlenségi és a szociáldemokrata párt valamint a választójogi liga holnap délutánra tiltakozó gyűlést hirdetett. A gyűlés bejelentését Boda Dezső főkapitány nem vette tudomásul és azt betiltotta. A főkapitány azzal indokolja intézkedését, hogy tekintve attól, hogy a gyűlések alkalmával előforduló zavargásokért rendszeren senkit sem lehet felelősségre vonni a gyűlések szónokai gyakran a legfelsőbb uralkodó ház tagjait illetik sértő kifejezéssel.

A háborus javaslat.

Budapest, dec. 4.

(Saját tud.) A Ház közigazgatási bizottsága ma foglalkozott a háboru esetére teendő kivételes munkálatokra vonatkozó törvényjavaslat. A bizottság többek felszólalása után a javaslatot elfogadta.

Ultimátum Szerbiának.

Berlin, dec. 4.

Szenzációs közlemény jelent meg ma anémet kormány félhivatalos lapjában. Azt mondja a közlemény, hogy az osztrák-magyar és szerb konfliktus eddig semmit sem enyhült. A Prohászka-ügy nincs elintézve és Szerbia még eddig egyáltalán nem adott elégtételt a monarchiának. Eppen azért Berchtold gróf jegyzéket adott át a szerb kormánynak, amelyben kijelenti, hogyha Szerbia nem hajlandó a megsértett népjogokért elégtételt adni akkor a monarchia nem sokáig habozik, hanem ultimátum formájában és záros határidőn belül felszólítja Szerbiát, hogy adjon elégtételt. Remélik, hogy Szerbia nem hagyja tovább mérgesedni a dolgot.

Hartwig lemondott?

Pétervár, dec. 4.

Ellentétben a berlini félhivatalos távirattal innen azt jelentik, hogy Hartwig belgrádi orosz nagykövet beadta lemondását. Ez annyit je-

lent, hogy teljesen elmúlt a háboru veszedelme s monarchia végleg meg hátrált Szerbia, illetőleg Oroszország előtt.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Irányzat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.03

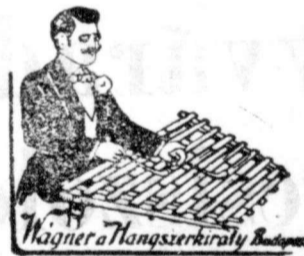
Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyvárad fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Osztrák hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	— — —	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	— — —	531.—
Közuti vasut	— — —	651.—
Városi villamos	— — —	373.—
Salgótarjáni kőszén	— — —	713.—
Rimamurányi	— — —	689.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

!! Meglepő újdonság!! Facimbalom

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A Facimbalom 15 különböző nagyságban összehangolt fadarabból áll és a mellékelt verőkkel (ugy mint a cimbalom) lesz játszva.

Ara verőkkel, tokkal és mesés ajándékkal csak 6 korona

Wagner a „HANGSZER-KIRÁLY“

országszerte elismert elsőrendű hangszeráruházában

Budapest, József-körút 15.

Fényképes árjegyzék ingyen. — OVAS: Figyeljen jól a pontos címre és házszámra.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár részvénytársaság, Nagyvárad.

Értesítés.

Tisztelt üzletfeleinket ezennel értesítjük, hogy Teleky-utca 5. sz. alatt, a volt Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank üzlethelyiségében levő fiókunkat csak ez évi december hó 14-ig tartjuk fenn, miután e napon Bémer-tér 4. sz. alatt ujonnan épült intézeti központi helyiségünkbe költözünk át.

Kérjük tehát t. üzletfeleinket, hogy december 14-től kezdve bennünket már önnöti új helyiségünkben (Bémer-tér 4. sz.) sziveskedjenek felkeresni.

Nagyvárad, 1912. december 5.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ.

Hanincs meglegedve szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TARSÁ** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujjat készítek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Figyelem!
Fióküzlet nincs!

NAGY GYULA

Nagyvárad, Olaszi, Rákóci-ut-

ajánlja saját gyártmányu **kefe** és **meszelő nagyraktárát**. Dus választék **finom illatszerekből, pipere-szappanokból** és mindennemű **fésűkből** és **hajtűkből**. Raktáron tart **fürdő** és **kocsimosó szivacsokat** jutányos árban. **Fogkefék** felelősség mellett. Különböző karácsonyi és újévi ajándékok olcsó bevásárlási forrása.

Figyelem!
Fióküzlet nincs!

Francia tűzhelyek!

egyedüli gyártója:

Vajnovszky József

épület- és műlakatos mester
Nagyvárad, Sztaroveszky-u. 27. sz. alatt
Telefon 11-37. Telefon 11-37.

Meg van!!
az asszonyok öröme!

Nem kell többé mérgeledni, csekély tüzelővel gyorsan lehet sütni és főzni, **régi tűzhelyeket (sparhelt) át lehet olcsó pénzért alakítani**. Háztulajdonosok, mérnök és építész uraknak **ár- engedmény**.

Továbbá minden néven nevezendő lakatos munkák jutányos árban. Meghívás esetén házhoz jövök. Vidéki levelekre válaszolok.

Vajnovszky FERENC

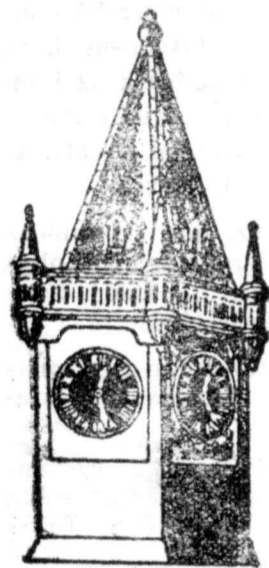
uri- és női cipész, Szaniszló-u. 55.

Készít uri- és női cipőket mérték szerint. Javítások jutányos árban. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.

Villanyerő berendezés.

Arjegyzők kivanatra.

Saját ház.

Nagyváradai Templomüvegfestészet Üvegcsiszoló és Tükörárúgyár R.-T.

TELEFON
11-64.

Nagyváradon, Gerliczi-utca.

TELEFON
11-64.

Üvegcsiszolás
Üvegvésés
Üvegbetétek
Kirakatbetétek
Üvegedzés

Öntött tükrök
Coll-tükrök 2. mm. vastag
Polirt és finn tükrök
Faönttükrök

Fémkeretezés
Réz, nickel foglalatok
Diszüvegezés
Üvegfestészet
Homályosítás

tábla és tükörüveg nagyraktár

Opalescens és színes üvegek.

Kirakatüvegek

Épületüvegezés

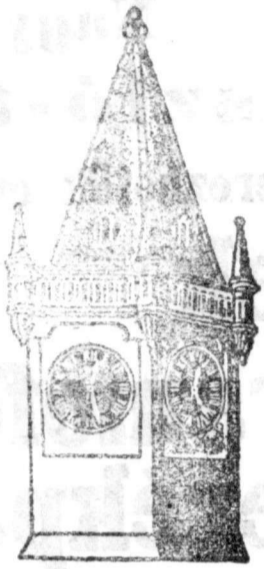
Rajzokat és tervezéseket díjtalanul végezzük
Arjegyzőket és árajánlatot bérmentve
Szállítunk az ország bármely részébe

Amerikai üvegmozaik épülethomlokzatok kiképzésére. Hajlitott tükörüvegek.

Mezey Dezső

toronyóra készítő
Nagyvárad, Szt. János-u. 64.

Az ország egyik
legrégibb és leg-
megbízhatóbb
toronyóra
készítő telepe.
Olcsó árak, több
évi jótállás.
**Villanyerő
berendezés.**

Kivánatra árjegyzéket
bérmentve küld.

Autó (automobil) tulajdonosok
szíves figyelmébe

PNEUMATIK, köpeny és tömlő,
vulkanizáló műhely!
TRAPP ISTVAN Budapest, VIII. ker.
Tisza Kálmán-tér 26.

Postai megbízás naponként azonnal el lesz in-
tézve. Javítások jutányos árban. Használt gumik
a legmagasabb árban megvételnek.

Fey Rezső

mű-bádogos, vízvezeték- és csatornázási
vállalat

Szent János-utca 27. szám.
TELEFON 532. TELEFON 532.

Készít udvari agymentes
closetteket vizöblítéssel.
Angol-closett berendezést,
viztartány vagy önzáró clo-
sett csapokkal való öblítéssel.
Mindennemű épület- és disz-
bádogos munkát. Villany-
erő gépekkel berendezve.

HELYBEN TELEFON 11-75 VIDÉKEN

FEST! TISZTIT!

vegyileg női, férfi és
gyermek ruhákat.

MOS!

gallér és kézelőket fé-
nyesre, csipke és szövet
függönyök, bútor szö-
vetek, papi és egyen-
ruhák vegyileg tisztit-
tatnak.

Gyár: Körözs-utca 13.

Felvételi üzlet:
Zöldfa Passage 93.

Mokos Sándor.

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat
készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s
Szacsvey-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nivasra
azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-
lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a
közönség rendelkezésére áll. Telefon rende-
lésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-
tási és erőátviteli berendezé-
sek felszerelését.

Csillárok,

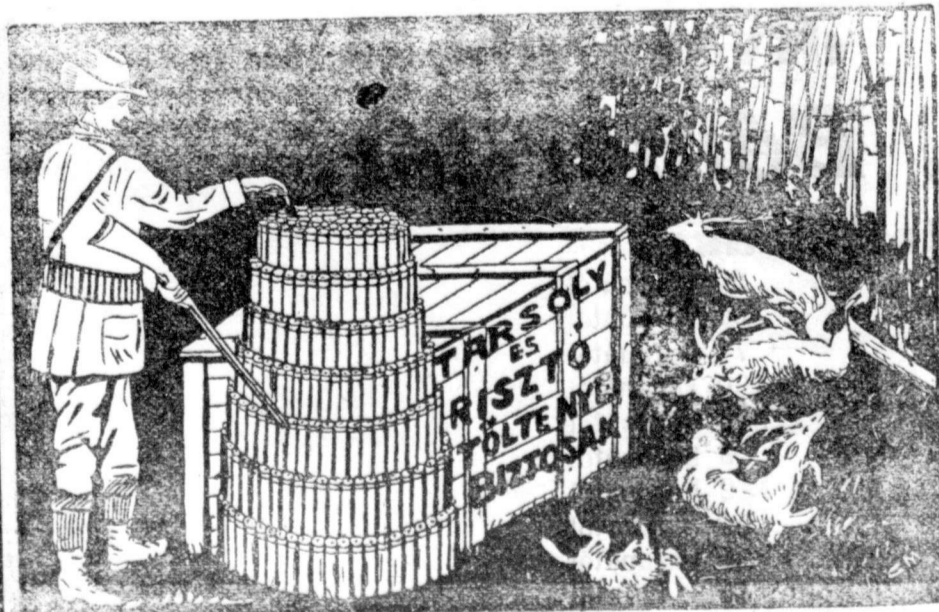
ívlámpák

állandóan nagy választékban kap-
hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

M. kir. lőpor-áruda

Vadászfegyverek

Revolverek

Vadászati felszerelések

Eredeti Valtersdorfi töltények

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon 390.

Telefon 390.

Telefon 245. sz.

Telefon 245. sz.

Kalenda János

cégnél Nagyváradon

a Szent László-téren

legjutányosabban beszerezhetők mindennemű

Varrógépek

Gramofonok Kerékpárok

Vadászfegyverek

és vadászati kellékek óriási választékban; ugyszintén **uta-
zási cikkek**ből is nagy választék található.

Fenti árucikkek előnyös részletfizetésre is kaphatók.

Carbid olcsó napi árban.

Varrógépek, gramofonok olcsón javíttatnak.

Flegyman

divatáruházában

Nagyvárad, Bémer-tér.

Leszállított árak:

Leány felöltők	20 koronától
Női téli felöltők	50 koronától
Peluche felöltők	75 koronától
Szörme bundák	100 koronától
Perzsiáner kabátok	500 koronától
Costüm kelmék	3 koronától
Bluz kelmék	2 koronától
Barchetok	50 fillértől
Reklam szövet 120 cm. széles	1 koronától
Reklam flanel	45 fillértől